

بانوان امیرانشناس گرجی

انجمن دوستی و روابط فرهنگی گرجستان با کشورهای خارج

همشیدگیو ناشوئلی

بانوان ایرانشناس گرجی

اسکن شد

زیر نظر
داوید کویدزه

پیشگفتار

از زمانهای پیشین گرجستان روابط بس نزدیکی از لحاظ سیاسی، اقتصادی و فرهنگی با ایران داشت و ملت گرجستان از دیر باز با فرهنگ و ادبیات غنی ایران زمین کاملاً آشنا بوده است. این وابستگی که در خلال اعصار و علی رغم پست و بلندیها و نشیب و فرازهای بین دو کشور وجود داشت و جهات مشترکی که از قرون متمادی استحکام یافته هر کدام شواهد میراث سرمایه غنی و معنوی بین دولت است.

فرهنگ و ادبیات گرجی سابقه و زمینه‌ی طولانی دیرینه‌ای داشته و از قرن پنجم میلادی کتباً مستند می‌باشد. دانشمندان و روشن فکران گرجی با آثار ادبی عربی و فارسی و تألیفات بزرگان یونان و فلاسفه‌ی نوافلاطونی کاملاً آشنا بوده و از نتایج فعالیت ثمربخش ایشان در تمام شئون علم و فرهنگ استفاده میکردند و این نکته، مثلاً «سبب شده است که مقارن قرن دوازدهم (میلادی) مجموعه‌ای از اصطلاحات دقیق فلسفی در زبان گرجی بوجود آمده باشد»^۱.

در همین بررسی مسائل ادبی و روابط فرهنگی ایران و گرجستان باید در نظر داشت که «دیواریکه حائل بین ساکنین نواحی فارسی‌زبان و اقوام قفقاز باشد وجود نداشته بخصوص که بسیاری از شعرای ایران ساکنین قفقاز بوده و اشعار خود را در آن سرزمین میسروده‌اند»^۲ «در قرنهای گذشته شاهکارهای ادب فارسی را بزرگان گرجستان بزبان گرجی ترجمه کرده اند و برخی از این ترجمه‌ها... امروز برای

^۱ - حمید زرین کوب، داستان پلنگینه پوش مجله‌ی دانشکده‌ی ادبیات و علوم انسانی مشهد شماره‌ی چهارم سال ششم ۱۳۴۹ ص ۷۳۱
^۲ - زرر مار، روابط و علائق گرجستان و ایران، مهر شماره‌ی ۷ سال

تصحیح متون فارسی که در آن دست برده اند و تصرف کرده اند منتهای اهمیت را دارد»^۳.

ولی ایجاد و بسط ایرانشناسی بمفهوم علمی جدید از سال ۱۹۱۸ میلادی یعنی سال تأسیس دانشگاه تبیلیسی آغاز میگردد. دو پیشاهنگ نامور و برگزیده‌ی این رشته گ. آخولدیانی^۴ و مرحوم یو. آبولادزه^۵ میباشند. اولیای امور و مؤسسين دانشگاه بترویج و توسعه‌ی خاورشناسی، منجمله ایرانشناسی در گرجستان اهمیت بزرگی قائل بوده و همیشه در نظر داشتند که استفاده از منابع و مآخذ ادبی و تاریخی بسیار غنی ملل شرق و مخصوصاً تالیفات بزرگان ایران برای بررسی و روشن گردانیدن بسیاری از مسائل مربوط بحیات اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی گرجستان دوران فتودالیسم خیلی مؤثر و کاملاً ضروری است.

از روزهای اول تأسیس دانشگاه تبیلیسی اقدامات و فعالیت های مفیدی از جهت تدریس و تعلیم زبان و ادبیات فارسی و تاریخ ایران انجام میگرفت. مخصوصاً پس از تأسیس دانشکده‌ی خاورشناسی دانشگاه در سال ۱۹۴۵ میلادی مطالعات در این زمینه روز بروز رونق بیشتری پیدا کرد. در پرتو حسن نیت اولیای امور دانشگاه کوششهایی در تهذیب و تکمیل و ترویج ایرانشناسی و منجمله تدوین و نشر کتب درسی انجام گرفت که مورد توجه و اعتنای متخصصین واقع شد.

اینک در بسیاری از مؤسسات علمی و فرهنگی گرجستان مسائل مختلف ایرانشناسی مورد بحث و مطالعه قرار میگیرد ولی بنگاه های فعال ایرانشناسی جمهوری عبارتند از دانشکده‌ی خاورشناسی دانشگاه تبیلیسی و شعبه های مربوطه‌ی انستیتوی خاورشناسی فرهنگستان علوم گرجستان که بسرپرستی آکادمیسین گ. تسرتلی^۶ در سال ۱۹۶۰ میلادی تأسیس شده است.

یکی از مطالب مهم مورد تحقیق ایرانشناسان گرجستان بررسی کلمات مأخوذ از فرس باستانی، فارسی میانه و دری میباشد. چنانکه ذکر

^۳ - سعید نفیسی، روابط ادبی گرجستان و ایران، مجله‌ی دانشگاه

تبیلیسی شماره‌ی ۱۰۸ ۱۹۶۳ میلادی ص ۵۷

^۴ G. Akhvlediani —

^۵ Y. Abuladze —

^۶ G. Tsereteli —

شد، در طی قرون متمادی گرجستان روابط بس نزدیکی از لحاظ سیاسی، اقتصادی و فرهنگی با ایران داشت. در نتیجه‌ی این تماسها بسیاری از واژه‌های زبان فارسی ادوار مختلف در زبان گرجی مستقر و متداول گشته است. مطالعه‌ی اینگونه کلمات نه فقط برای روشن گردانیدن مسائل تاریخ زبان گرجی ضروری است بلکه برای بررسی نکات جالب فونتیک تاریخی و صرفی خود زبان فارسی نیز مفید می‌باشد. دیگر از مباحث مهم تحقیقاتی مسائل اشتقاق، ترکیبات لغوی لهجه شناسی و فونتیک زبان فارسی و سایر زبانهای ایرانی می‌باشد.

مبحثی که همیشه مورد توجه خاص ایرانشناسان ما قرار دارد روابط ادبی و فرهنگی ایران و گرجستان است. چنانکه گفته شد شاهکارهای ادب فارسی در طی قرون وسطی بزبان گرجی ترجمه شده و تطبیق و مقایسه روایات گرجی با متون فارسی، ارزیابی مختصات سبک ترجمه‌های گرجی و اهمیت آنها برای بررسی مآخذ فارسی توجه دانشمندان را بخود جلب می‌کند.

در کار تحقیق اثر جاویدان فردوسی و منظومه‌ی «ویس و رامین» فیخرالدین گرجانی و «کلیله و دمنه» واعظ کاشفی و ترجمه‌های گرجی آنها که در قرون مختلفه انجام یافته است موفقیت‌های بزرگی نصیب ایرانشناسان گرجی گردیده است، مثلاً تحقیقات دامنه‌دار ایرانشناسان ما کمک زیادی بشناخت متن منظومه‌ی «ویس و رامین» کرده و «موجب رواج بیشتر کتاب خواهد بود»^۷. متخصصین ما تنبغات زیادی برای یافتن مآخذ و تحقیق متون «کتاب بهرام گور»، «یوسف و زلیخا»، «بختیارنامه»، «سندبادنامه» و غیره که در قرون ۱۶-۱۹ میلادی بگرجی ترجمه شده بعمل آورده اند.

در رشته‌ی ادبیات‌شناسی تنبغات دانشمندان ما درباره‌ی زندگی و آثار رودکی، حافظ، جامی، صادق هدایت، سعیدنقیسی و استقرار و توسعه‌ی سبک و شیوه‌ی رئالیستی در ادبیات فارسی جلب توجه متخصصین را کرده‌است. در این زمینه یک سلسله مقالات درباره‌ی شرح احوال و خلافت نظامی، سعدی، دهخدا، بهار، جمالزاده، فرخی‌یزدی، نیما یوشیج و دیگران بچاپ رسیده‌است.

^۷ - راهنمای کتاب شماره‌ی ۴-۵-۶ ۱۳۵۰ ص ۴۳۹ همچنین رجوع کن به تقریظ ابوالقاسمی در مجله‌ی سخن شماره‌ی ۶ (۱۹۷۱)

چنانکه ذکر شد مطالعه سنگنبشته‌ها و سایر منابع کتبی تاریخی برای روشن گردانیدن مسائل مربوط بحیات اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی گرجستان ادوار گذشته کاملاً ضروری است. لذا ایران‌شناسان گرجستان توجه شایانی بفرآگرفتن مآخذ و استخراج اطلاعات مربوطه مبذول داشته‌اند.

مسائلی که مورد توجه تاریخ‌شناسان ما قرار دارند عبارت‌اند از: تاریخ اجتماعی و اقتصادی دوره‌ی ساسانیان، شهرها و سازمان‌های اجتماعی آنها در قرون وسطی، تاریخ دوره‌ی مغول، تاریخ دوره‌ی صفویه، تاریخ زندیه، تاریخ قاجار و غیره.

با در نظر گرفتن نکات فوق می‌توان استنباط کرد که ایران‌شناسان گرجی در امر خطیر و شرافتمندانه‌ی تحقیق زبان و ادبیات فارسی و تاریخ ایران و آشنا ساختن ملت خود با ذخیره‌های فرهنگ ملت کهن‌سال ایران بموفقیت‌های جالب توجهی نائل گردیده‌اند.^۸

در این کامیابیهای علمی دانشمندان ما بانوان گرجی سهم بسزائی دارند و اینک بیش از سی بانو و دوشیزه‌ی گرجی نیروهای خود را در تکاپوی علم و فرهنگ و تحقیق در رشته‌های مختلف ایران‌شناسی صرف مینمایند.

در این جزوه فقط در باره‌ی بانوانی سخن رانده خواهد شد که حائز درجه‌ی علمی میباشند.

^۸— در باره‌ی ادبیات فارسی در گرجستان و توسعه‌ی ایران‌شناسی در جمهوری‌مان همچنین رجوع کن به:

Г. В. Церетели, С. С. Джикия, Состояние и задачи Востоковедения в грузинской ССР, Материалы Первой всесоюзной конференции востоковедов в г. Ташкенте, 1957; Д. И. Кобидзе, Иранская филология в Грузии, Тбилиси, 1971;

جمشید گیوناشویلی درباره‌ی ادبیات فارسی در گرجستان مجله‌ی سخن شماره‌ی ۲ ۱۳۵۰؛ جمشید گیوناشویلی ایران‌شناسی در گرجستان مجله‌ی سخن شماره‌ی ۵ ۱۳۵۰

بانون ایران شناس گرجی

زبان‌شناسان

مزیا آندرونیکاشویلی

مزیا آندرونیکاشویلی^۱ در ماه اکتبر سال ۱۹۲۰ میلادی متولد گردیده‌اند. در سال ۱۹۴۱ رشته‌ی زبانهای قفقاز و خاور دانشکده‌ی ادبیات دانشگاه تبیلیسی را با تمام رسانیدند. در سال ۱۹۴۶ رساله‌ی نامزدی و در سال ۱۹۶۸ رساله‌ی دکتری خود را در دانشگاه تبیلیسی مدافعه کردند و حائز درجه‌ی علمی دکتر علوم فیلولوژی گردیدند. اینک استاد کرسی زبانشناسی دانشگاه تبیلیسی هستند.

مزیا آندرونیکاشویلی دارای اطلاعات وسیعی در زبانشناسی و زبان‌های هندوایرانی میباشند و در این رشته از شاگردان بااستعداد گ. آخولدیانی بشمار میروند. در دانشگاه دوره‌ی کامل سانسکریت، فرس قدیم، پهلوی ساسانی و اصول علم فیلولوژی ایرانی را درس میدهند. خط مشی اساسی تحقیقات ایشان بررسی مسائل روابط متقابل زبانها و لهجه‌های ایرانی و زبان گرجی است. چنانکه ذکر شد در طی قرون متمادی گرجستان روابط بس نزدیکی از لحاظ سیاسی، اقتصادی و فرهنگی با ایران داشت و در نتیجه‌ی این تماسها بسیاری از واژه‌های فارسی ادوار مختلف از راه ادبیات و محاوره در زبان گرجی مستقر و متداول گشته‌است. در بعضی موارد لغات مأخوذه باندازه‌ای داخل بافت زبان اخذکننده شده و جزء لاینفک مجموعه لغات گرجی گردیده است که فقط بوسیله‌ی موشکافیهای ظریف زبانشناس دقیق میتوان به ایرانی بودن آنها پی برد.

تجسس در مباحث نامبرده مستلزم حس کنجکاو ذاتی، معلومات کافی از متون تاریخی و ادبی گرجی، تبحر در زبان ها و لهجه‌های

^۱ Mzia Andronikashvili

متعدد ایرانی، اطلاعات عمیق از سازمان اجتماعی، مذهبی و فرهنگی دو ملت میباشد. مزیا آندرونیکاشویلی دارای تمام این صفات و خصوصیات هستند.

اثر اساسی این دانشمندی که شهرت فوق‌العاده‌ای یافته است کتابیست بنام «رساله درباره‌ی روابط زبانهای ایرانی و گرجی». در این کار علمی نفیس کلمات مأخوذ از فرس قدیم و زبانها و لهجه‌های متعدد فارسی میانه مورد بررسی قرار گرفته است. جلد دوم این اثر برای چاپ آماده شده است.

مزیا آندرونیکاشویلی قطعاتی را از «اوستا» و «ماها پهاراتا» بزبان گرجی ترجمه و برای چاپ آماده کرده‌اند.

کارهای علمی مزیا آندرونیکاشویلی
عبارتند از:

۱—وجه تسمیه‌ی بعضی از کلمات گرجی مأخوذ از زبانهای ایرانی

Iranuli çarmoshobis zogi kartuli sitqvis etimologiisatvis, Iber.-kavkas. enatmecniereba, I, 1946.

۲—نامهای قومی و جغرافیائی ایرانی در آثار تاریخی گرجی قرون ۵—۱۳ میلادی.

Iranuli saşomo da geograpiuli sakhelebi dşvel kartul saiştorio çgaroebshi, Enatmecnierebis Inst. shromebi (aşm. seria) I, 1954.

۳—درباره‌ی روابط لغوی ایرانی—گرجی.

Iranul-kartul leksişuri urtiertobidan, Enatmecnierebis Inst. shromebi (aşm. seria) II, 1956.

۴—درباره‌ی روابط لغوی پهلوی—گرجی.

Palaur—kartuli leksişuri shekhvedrebi, Tbilis universitetiş shromebi, 71, 1958.

۵—لغات مشتق از ستاکهای «pard», «gurin || zrun» در زبان گرجی.

«pard», «gurin || zrun» pudşisagan naçarmoebi sitqvebi kartulshi, Tbilis universitetiş shromebi, 97, 1960.

۶—ملاحظات در مبحث اشتقاق.

Etimologiuri shenishvnebi, Tbilis universitetiş shromebi, 91, 1960.

۷—وجه تسمیه‌ی کلمات «maragi» «maradʒe» و «mravali».

Этимология слов «maragi», «maradʒe», «mravali», Вест. АН Груз. ССР. т. 25, № 2, 1960.

۸—درباره‌ی ماخذ کلمات گرجی «parsva» «varckhna» و «daquena».

«parsva», «varckhna» da «daquena» sitqvebis čarmomavlobi-satvis, Tbilisis universitetis shromebi, 99, 1962.

۹—درباره‌ی کلمات عربی که از راه زبان فارسی داخل زبان گرجی شده‌اند.

Arabuli sitqvebis sparsuli gzi shemosvlis shesakheb kartulshi, Tbilisis universitetis shromebi, 105, 1965.

۱۰—عناصر لغوی ایرانی در زبان گرجی.

Иранские лексические элементы в грузинском, Труды Тбил. университета, т. 108, 1964.

۱۱—رساله درباره‌ی روابط زبانهای ایرانی و گرجی.

Narqvevebi iranul-kartuli enobrivi urtiertobidan, Tbilisi, 1966

۱۲—صفحه‌ای از تاریخ لغات گرجی باستان (ġiri 'mskhverpli).

Dzveli kartuli leksiķis istoriidan, Tbilisis universitetis shromebi, 121, 1967.

۱۳—ادای اصوات فارسی در زبان گرجی.

Akhali sparsuli bgerebis gadmocemisatvis kartulshi, Tbilisis universiteti Giorgi Akhvledians, 1969.

تقریظ‌های دانشمندان و ملاحظات

متخصصین درباره‌ی کارهای

تحقیقاتی و فعالیت علمی مزیا

آندرو نیکاشویلی:

1. L. Zgusta, Archiv Orientalni, № 3, 1967, 491—492.
2. Г. А. Климов, Кавказские языки, Советское языкознание за 50 лет, Москва, 1967, 328.
3. F. Machalski, Folia Orientalia, IX, 1968, 350—351.
4. A. Shanidze, Tbilisis universitetis dzveli kartuli enis kated-ris shromebi, XI, 1968, 145—158.
5. I. Abuladze, Masne, № 3, 1968, 233—240.
6. В. Абаев, Вопросы Языкознания, № 4, 1969, 127—130.
7. D. Kobidze, Kartul-sparsuli literaturuli urtiertobani, II, 1969, 320—325.
8. Д. Кобидзе, Иранская филология в Грузии, Тб., 1971, 16, 20.
9. G. Pättsch, Orientalistische Literaturzeitung, № 9/10, 1971, 489—491.
10. O. Tedeeva, Aymosavluri pilologia, II, 1972, 263—268.

الگا تدیوا

الگا تدیوا^۱ در ماه دسامبر سال ۱۹۲۱ میلادی متولد گردیده اند. در سال ۱۹۴۳ رشته‌ی زبانهای قفقاز دانشکده‌ی ادبیات دانشگاه تбилиسی را با تمام رسانیدند. دوره‌ی دکترى را در انستیتوی زبانشناسی فرهنگستان علوم گرجستان از سال ۱۹۴۹ درس خواندند و در سال ۱۹۶۵ رساله‌ی نامزدی خود را در دانشگاه تбилиسی مدافعه کردند و حائز درجه‌ی علمی نامزد علوم فیلولوژی گردیدند و اینک کارمند ارشد شعبه‌ی زبانهای هندوایرانی انستیتوی خاور شناسی فرهنگستان علوم گرجستان هستند. الگا تدیوا متخصص یکی از زبانهای ایرانی بنام «اوسى» (Ossetic) میباشد و در این رشته شاگرد گ. آخولدیانى هستند. علاقه و توجه علمی ایشان بیشتر بمسائل روابط بین دو زبان گرجی و اوسى معطوف میباشد. تتبعات ایشان درباره‌ی مختصات ترجمه‌ی انجیل از گرجی به اوسى که در اوایل قرن نوزدهم بوسیله یالغوزیدزه^۲ نامی انجام شده شایان ذکر است. مطالب جالب توجه فونتیکی، صرفی، نحوی و لغوی این ترجمه بوسیله‌ی محقق مطرح گردیده است. ناگفته نماند که فعالیت ثمربخش در این رشته مستلزم تبحر و اطلاعات عمیق از زبان گرجی و سایر زبانهای قفقاز میباشد.

اینک الگا تدیوا کار خود را در زمینه‌ی بررسی روابط متقابل بین دو زبان گرجی و اوسى ادامه میدهند و در نظر دارند کتاب جامعی در این باب بچاپ برسانند. ضمناً باید خاطر نشان ساخت که ایشان مشغول ترجمه‌ی حماسه‌ی ملی اوسى بنام «نارت»^۳ بزبان گرجی میباشند.

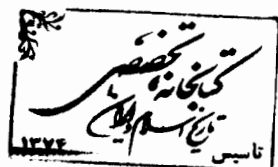
Olga Tedeveva ¹

I. Yaluzidze ²

Nart ³

کارهای علمی الگا تدیوا
عبارتند از:

- ۱— درباره‌ی ترجمه‌ی انجیل از زبان گرجی به اوسى.
Kartuli otkhtavis osuri targmanis istoriisatvis, Tbilisis universitetis shromebi, 108, 1964.
 - ۲— مطالبی درباره‌ی لغات انجیل اوسى یالغوزیدزه.
I. Yalʹuzidzis osuri otkhtavis leksikis zogierti saʹitkhi, «Macne», № 3, 1964.
 - ۳— یوهان یالغوزیدزه.
Ioane Yalʹuzidze, «Mnatobi», № 12, 1965.
 - ۴— ملاحظاتی درباره‌ی روابط زبانهای گرجی و اوسى.
Shenishvnebi kartul-osuri enobrivi urtiertobidan, Tbilisi universiteti Giorgi Akhvledians, 1969.
 - ۵— ملاحظاتی در باره‌ی روابط لغوی گرجی و اوسى.
Shenishvnebi kartul-osuri leksikuri urtiertobidan, Aʹmosavluri pilologia, I, 1969.
 - ۶— تقریظ در باره‌ی کتاب آندرو نیکاشویلی «رساله در باره‌ی روابط زبانهای ایرانی و گرجی»
M. Andronikashvili, Narkʹvevebi iranul-kartuli enobrivi urtiertobidan, Aʹmosavluri pilologia, II, 1972.
- ملاحظات متخصصین درباره‌ی کارهای
تحقیقاتی و فعالیت علمی الگا تدیوا:
Д. Кобидзе, Иранская филология в Грузии, Тб., 1971. 19.

لیلا توشی شویلی

لیلا توشی شویلی^۱ در ماه اکتبر سال ۱۹۲۴ میلادی متولد گردیده اند. در سال ۱۹۴۷ رشته‌ی فیلولوژی ایرانی دانشکده‌ی خاورشناسی دانشگاه تبیلیسی را با تمام رسانیدند. دوره‌ی دکترای را در کرسی فیلولوژی ایرانی گذرانده در سال ۱۹۵۱ رساله‌ی نامزدی خود را در دانشگاه تبیلیسی دفاع کردند و حائز درجه‌ی علمی نامزد علوم فیلولوژی گردیدند. اینک دانشیار کرسی فیلولوژی ایرانی دانشگاه تبیلیسی هستند و از شاگردان بااستعداد یو. آبولادزه و د. کوییدزه بشمار میروند. لیلا توشی شویلی عنایت مخصوصی به مطالب لهجه شناسی فارسی معطوف میدانند. ایشان مؤلف یک رشته تحقیقات درباره‌ی مختصات فونتیکی، صرفی، نحوی و لغوی لهجه‌های کاشان، شیراز، اصفهان و سمنان هستند. بغیر از این یک سلسله از تمیعات ایشان به بررسی ویژگیهای سبک و زبان رودکی، فردوسی و جامی تخصیص داده شده است. اینک چاپ دوم کار علمی ذیقیمت این دانشمند زیر عنوان «عناصر لغوی و صرفی عربی در شاهنامه‌ی فردوسی» برای طبع آماده شده است. لیلا توشی شویلی دوره‌ی کامل زبان دری و لهجه شناسی فارسی را در دانشگاه درس میدهند

کارهای علمی لیلا توشی شویلی عبارتند از:

۱— نکاتی چند از مختصات فونتیکی گفتار فارسی یهودیان کاشان.
Kashanel ebraelta sparsulis ponetikis zogierti saqitkhi, Tbilis universitetis aspiranṭa shromebi, I, 1950.

۲— عناصر لغوی عربی در شاهنامه.
Arabuli leksikuri elementebi Pirdousis Shahnameshi, Enat-mecnierebis Inst. shromebi (aṡm. seria), I, 1954.

Leyla Tushishvili^۱

۳- ویرگیهای فوتنیککی و صرفی: لهجه‌های ناحیه‌ی شیراز.
Sparsuli enis shirazis zonis dialektēbis dziritadi ponetiḡuri
da morpologiuri taviseburebani, Enatmecnierebis Inst. shromebi
(aḡm. seria) II, 1957.

۴- بعضی از مختصات زبان رودکی.
Rudakis enis zogierti taviseburebani, «Rudaki—1100», Tbi-
lisi, 1957.

۵- ویرگیهای فوتنیککی لهجه‌های ناحیه‌ی اصفهان.
Ispahanis zonis dialektēbis dziritadi ponetiḡuri tavisebure-
bani, Tbilisis universitetis shromebi, 73, 1959.

۶- نقش پسوند «را» در فارسی کلاسیک.
«Ra» tandebulis punkcia klasikur sparsulshi, Enatmecnierebis
instiṡutis shromebi (aḡm. seria). III, 1960.

۷- ویرگیهای فوتنیککی لهجه‌های سمنان.
Semnanis dialektēbis dziritadi ponetiḡuri taviseburebani, Tbi-
lisis universitetis shromebi, 108, 1964.

۸- بعضی از ویرگیهای زبان جامی.
Dzamis enis zogierti taviseburebani, Tbilisis universitetis
shromebi, 116, 1965.

۹- تقریظ درباره‌ی کتاب م. تودوآ—«کلیله و دمنه—روایت اوربلیانی»
Орбелиановская версия «Калилы и Димны», Литературная
Грузия, № 9—10, 1969.

۱۰- منتخبات فارسی (برای سال اول دانشگاه)
Sparsuli krestomatia leksikonit, 1970.

ملاحظات متخصصین درباره‌ی
کارهای تحقیقاتی و فعالیت علمی
لیلا توشی‌شویلی:

1. В. С. Расторгуева и Т. Н. Пахалина, Изучение персидского языка в СССР, в кн. Очерки по истории изучения иранских языков, Москва, 1962, 30.
2. Г. Шарбатов, Семито—хамитские языки, Советское языко-
знание за 50 лет, Москва, 1967, 395.
3. مقاله‌ی یو. روبینچیک در مجله‌ی سخن شماره‌ی ۳، ۱۳۴۷
ص ۲۷۰—۲۷۲
4. Д. Кобидзе, Иранская филология в Грузии, Тбилиси,
1971, 18, 22.

تیناتین چاواواوزه

تیناتین چاواواوزه^۱ در ماه آوریل سال ۱۹۲۸ میلادی متولد گردیده‌اند. در سال ۱۹۴۹ رشته‌ی فیلولوژی ایرانی دانشکده‌ی خاورشناسی دانشگاه تیبلیسی را با تمام رسانیدند. دوره‌ی دکتری را در دانشگاه تیبلیسی از سال ۱۹۴۹ درس خواندند ضمناً در دانشگاه لنینگراد از راهنمائیهای ایرانشناس آ. فرایمن^۲ و هندشناس آ. بارانیکف^۳ استفاده کردند. ایشان در سال ۱۹۵۴ رساله‌ی نامزدی خود را در دانشگاه تیبلیسی مدافعه کردند و حائز درجه‌ی علمی نامزد علوم فیلولوژی گردیدند. اینک کارمند شعبه‌ی زبانهای هندوایرانی انستیتوی خاورشناسی فرهنگستان علوم گرجستان هستند. توجه تیناتین چاواواوزه بیشتر بمسائل ترکیب لغات در زبانهای هندوایرانی و لغت‌شناسی زبان فارسی معطوف است بدین مناسبت یک رشته تحقیقات ایشان درباره‌ی بررسی تطبیقی لغات مرکب و ترکیب صفت و موصوف در زبانهای پارسی باستان و سانسکریت شایان ذکر میباشد. نامبرده آرشو مرحوم زرژ ماررا بادقت تمام مطالعه کرده و لغاتی را که در فرهنگهای فارسی بروسی موجوده درج نگردیده است از مأخذ مذکور استخراج کرده و کتاب جالبی تدوین نموده‌اند که بزودی منتشر خواهد شد.

تیناتین چاواواوزه بکار ترجمه‌ی آثار هندی و فارسی نیز اشتیاق میورزند. چندی پیش ترجمه‌ی گرجی «افسانه های هندی» تدوین ایشان بچاپ رسید.

کارهای علمی تیناتین چاواواوزه
در رشته‌ی ایرانشناسی عبارتند از:

Tinatın Chavchavadze —^۱

A. Freimann —^۲

A. Barannikov —^۳

۱- تقریظ درباره‌ی کتاب آ. گواخاریا منابع فارسی روایات گرجی «یوسف و زلیخا».

А. А. Гвахария, Персидские источники грузинских версий „Юсуфа и Зелихи“, Тб. 1958, Проблемы Востоковедения. № 4, 1959.

۲- مسئله‌ی شکل اجزاء ترکیبی تات‌پوروشا در زبانهای هندوایرانی.
Tatpurushas komponentebis pormis saqitxi indur-iranul eneb-shi, Enatmecnierebis Institutis shromebi“, III (aṡm. seria), 1960.

۳- تدوین و آماده کردن برای چاپ: ژ. مار ملاحظاتی درباره‌ی لغات فارسی مربوط به معیشت و شرایط زندگی.

Ю. Н. Марр, Заметки по персидской бытовой лексике (подготовлено к печати Т. А. Чавчавадзе), Тбилисский университет Георгию Ахвледiani, 1969.

۴- مکان صفت در جمله در پارسی باستان.

Место определения в предложении в древнеперсидском, «Мацне», (сер. лит. и яз.), № 4, 1971.

۵- زرژ مار و مسائل تدوین فرهنگ فارسی-بروسی.

Ю. Н. Марр и вопросы составления персидско-русского словаря, Восточная филология, II, Тб., 1972.

ملاحظات متخصصین درباره‌ی کارهای
تحقیقاتی و فعالیت علمی تیمانین
چاواوادزه:

1. В. Бескровный, Индийские языки, Советское языкознание за 50 лет, Москва, 1967, 194.
2. Д. Кобидзе, Иранская филология в Грузии, Тбилиси, 1971, 17.

تغییرات نیزه

ته‌ئو چخه‌ئیدزه^۱ در ماه اکتبر سال ۱۹۲۸ میلادی متولد گردیده اند. در سال ۱۹۵۲ رشته‌ی فیلولوژی ایرانی دانشکده‌ی خاورشناسی دانشگاه تبیلیسی را با تمام رسانیدند. دوره‌ی دکتری را در کرسی زبانشناسی دانشگاه گذرانده در سال ۱۹۶۱ رساله‌ی نامزدی و در سال ۱۹۷۰ رساله‌ی دکتری خود را در دانشگاه تبیلیسی مدافعه کردند و حائز درجه‌ی علمی دکتر علوم فیلولوژی گردیدند. اینک ایشان کارمند ارشد شعبه‌ی زبانهای هندو ایرانی انستیتوی خاورشناسی فرهنگستان علوم گرجستان هستند.

ته‌ئو چخه‌ئیدزه دارای معلومات عمیق در زبانشناسی و زبانهای ایرانی مخصوصاً پهلوی ساسانی میباشد. ایشان از شاگردان بالاستعداد گ. آخولدیانی بشمار میروند.

علاقه و توجه این دانشمند بیشتر به مسائل اشتقاق، مباحث لغوی فرس قدیم، فارسی میانه و دری معطوف میباشد. یک سلسله از تتبعات جالب خود را محقق به بررسی کلمات مرکب فارسی تخصیص داده است. زحمات چندین ساله‌ی ایشان در کتاب «احداث اسامی مرکب در زبان فارسی» منعکس شده است.

یکی از رشته‌های مهم علمی که جداً مورد علاقهِ ته‌ئو چخه‌ئیدزه قرار دارد ترجمه‌ی آثار ادبی و تاریخی پهلوی ساسانی بزبان گرجی میباشد. اینک ترجمه‌ی گرجی «کارنامه‌ی اردشیر بابکان» بامقدمه، حواشی و ملاحظات مفصل و ترجمه‌ی «یادگار زریر» (باهمکاری و. کوته‌تی شویلی^۲) زیر چاپ بوده و ترجمه‌ی «ارداویرافنامه» برای طبع آماده میگردد.

Teo Chkheidze—¹

V. Kotetishvili—²

ته‌ئو چخه ئیدزه مدتی در دانشسرای عالی تبیلیسی دوره‌ی کامل
اصول علم زبانشناسی را درس میدادند.
کارهای علمی ته‌ئو چخه‌ئیدزه عبارتند از:

۱— اشتقاق لغات زبانهای ایرانی میانه بوسیله پسوندها.
Sakhetla supiksaluri sitqvaçarmoeba sashual iranul enebshi,
Tbilisis universitetis shromebi, 73, 1959.

۲— درباره‌ی پسوند -išn و نقش آن در فارسی میانه.
О значениях и происхождении суффикса -išn в средне-
персидском, Краткие сообщения Института Народов Азии,
XL, 1961.

۳— تبدیل «آلود» — جزء دوم اسامی مرکب — به پسوند در فارسی معاصر
Tanamedrove sparsulshi kompozitis meore çevris is-
supiksad gadasvla, Tbilisis universitetis shromebi, 99, 1962.

۴— پیشوند frā- در زبانهای ایرانی.
Preverbi frā- iranul enebshi, Tbilisis universitetis shromebi,
108, 1964.

۵— اشتقاق اسامی بوسیله‌ی پسوندها در فارسی معاصر
Sakhetla supiksaluri sitqvaçarmceba akhal sparsulshi, Tbi-
lisis universitetis shromebi, 116, 1965.

۶— احداث اسامی مرکب در زبان فارسی.
Именное словообразование в персидском языке, Тбилиси,
1969.

۷— استعمال rād در فارسی میانه
rād tandebulis gamogeneba sashualo sparsulshi, Tbilisis
universiteti Giorgi Akhvledians, 1969.

۸— بعضی از مسائل نحوی فارسی میانه
Shenishvnebi sashualo sparsuli sintaksis shesakheb, Aymo-
savluri pilalogia, II, 1972.

ملاحظات متخصصین درباره‌ی کارهای
تحقیقاتی و فعالیت علمی ته‌ئو چخه‌ئیدزه:

1. Д. Кобидзе, Иранская филология в Грузии, Тбилиси,
1971, 17, 23.

اتر آکسیدزه

اتر آکسیدزه^۱ در ماه اکتبر سال ۱۹۳۲ متولد گردیده اند. در سال ۱۹۵۵ رشته‌ی فیلولوژی ایرانی دانشکده‌ی خاورشناسی دانشگاه تبیلیسی را با تمام رسانیدند. دوره‌ی دکتری را در سالهای ۱۹۵۸-۱۹۶۰ تحت سرپرستی دانشمند معروف رریخ^۲ در رشته‌ی فرهنگ و فیلولوژی هندی در انستیتوی خاورشناسی مسکو گذراندند و در سال ۱۹۶۶ رساله‌ی نامزدی خود را در دانشگاه تبیلیسی دفاع کردند و حائز درجه علمی نامزد علوم فیلولوژی گردیدند. اینک ایشان کارمند شعبه‌ی زبانهای هندوایرانی انستیتوی خاورشناسی فرهنگستان علوم گرجستان هستند.

تحقیقات اتر آکسیدزه بیشتر مربوط به مسائل دستوری سانسکریت و مخصوصاً مکان و اهمیت ادات و وندهای آن زبان میباشد. در همین بررسی مطالب شیوه‌های مختلف آثار ادبی هندی باستانی محقق همیشه عناصر مشترک سانسکریت و فرس قدیم و اوستارا باید در نظر داشته باشد لذا در کارهای تحقیقاتی اتر آکسیدزه نکات دستوری زبانهای ایرانی نیز مورد مطالعه قرار میگیرند. بغیر از این دانشمند نامبرده خوانندگان گرجی را با آثار کلاسیک هندی آشنا میسازند. اینک ترجمه گرجی نما یشنامه معروف کالیداسا «مالاویکا و آگنی میترا» که بوسیله اتر آکسیدزه انجام داده شده است زیر چاپ میباشد.

کارهای علمی اتر آکسیدزه که مربوط بایرانشناسی اند عبارتند از:

۱- درباره‌ی ادات نفی «نه» در سانسکریت بودائی.

„Na“ naçilakis adgilisatvis çinadadebashi budhiştur sansk-ritshi, Tbilis universitetis shromebi, 108, 1964.

—^۱ Eter Aleksidze

—^۲ G. Roerich

- ۲— درباره‌ی درک نفی در هند باستان.
 Uarqopis gogebisatvis dzvel Indoetshi, «Macne», № 4, 1965.
- ۳— درباره‌ی بعضی از مختصات بیان نفی در «ودها»
 Uarqopis gadmocemis zogierti taviseburebani Vedebshi, Tbilisis universitetis shromebi, 116, 1965.
- ۴— مکان ادوات نفی در جملات سانسکریت.
 Место отрицательных частиц в предложении в санскрите, «Языки Индии, Пакистана, Непала и Цейлона», Москва, 1968.
- ۵— ادوات تثبیت در سانسکریت.
 Mtqicebis naçilakebi sanskritshi, Tbilisis universiteti Giorgi Akhvledians, 1969.

مری مودبادزه

مری مودبادزه^۱ در ماه ژانویه سال ۱۹۳۶ میلادی متولد گردیده اند. در سال ۱۹۵۸ رشته‌ی فیلولوژی ایرانی دانشکده‌ی خاورشناسی دانشگاه تбилиسی را با تمام رسانیدند. در سال ۱۹۶۹ رساله‌ی نامزدی خود را در دانشگاه تбилиسی دفاع کردند و حائز درجه‌ی علمی نامزد علوم فیلولوژی گردیدند. اینک کارمند شعبه‌ی زبانهای هندوایرانی انستیتوی خاورشناسی فرهنگستان علوم گرجستان هستند.

مری مودبادزه متخصص زبان هندی است و علاقه‌ی علمی ایشان بیشتر به مسائل لغوی و لغت‌شناسی زبان نامبرده معطوف میباشد. چونکه زبان و ادبیات فارسی در طی قرون متمادی در فرهنگ و ادبیات هندی نفوذ داشته لذا در هین بررسی مسائل زبانشناسی هندی ناگزیر در بسیاری موارد منابع و ماخذ فارسی‌زبان را باید در نظر داشت. همین نکته باعث شده است که مری مودبادزه به مطلب روابط دو زبان فارسی و هندی همیشه توجه شایانی مبذول میدارند. دانشمند نامبرده بعضی از آثار نویسندگان هندی را بگرجی ترجمه کرده است.

کارهای علمی مری مودبادزه.

در رشته‌ی ایرانشناسی عبارتند از:

۱—تقریظ درباره‌ی

H. Bahri, Persian Influence on Hindi, Allahabad, 1960,
„Труды“ Тбилисского гос. университета, т. 108, 1964.

۲—درباره‌ی عناصر مأخوذه‌ی ایرانی در زبان هندی.

Iranul naseskhobata shesakheb hindi enashi, Aṡmosavluri
philologia, I, Tbilisi, 1969.

ملاحظات متخصصین درباره‌ی کارهای
تحقیقاتی و فعالیت علمی مری مودبادزه:

Д. И. Кобидзе, Иранская филология в Грузии, Тбили-
си, 1971, 18.

ادبیات‌شناسان

النه مترولی

النه مترولی^۱ در ماه دسامبر سال ۱۹۱۷ میلادی متولد گردیده‌اند. در سال ۱۹۴۰ رشته‌ی زبان و ادبیات گرجی دانشکده‌ی ادبیات دانشگاه تبیلیسی را با تمام رسانیدند. در سال ۱۹۴۶ رساله‌ی نامزدی و در سال ۱۹۵۷ رساله‌ی دکتری خود را در دانشگاه تبیلیسی مدافعه کردند و حائز درجه‌ی علمی دکتر علوم فیلولوژی گردیدند استاد النه مترولی اینک رئیس انستیتوی نسخ خطی فرهنگستان علوم جمهوری گرجستان هستند و حق ارشاد بر کسانی دارند که امروز خود دانشمندان بامایه‌اند.

النه مترولی متخصص گرانقدر زبان و ادبیات گرجی باستانی‌اند و در این رشته از شاگردان پرکار و با استعداد ک. که‌لیدزه^۲ و آ. بارامیدزه^۳ بشمار می‌روند. ایشان شوقی وافر به تحقیق و تجسس مسائل مهم تاریخ ادبیات گرجی و آثار گذشتگان دارند. بصیرت اطلاع ایشان بر نسخ خطی گرجی کم‌مانند است. اغلب فهرستهای نسخ خطی گرجی با اشتراک و زیر نظر النه مترولی بچاپ رسیده است.

یکی از مراکز مهم تألیف، تحریر و استنساخ نسخ خطی در قرون وسطی دیر گرجیان در اورشلیم بود. النه مترولی اثر علمی ذیقیمت خود را تحت عنوان «منابع مربوط به تاریخ جمعیت گرجی مقیم اورشلیم در قرون ۱۱-۱۷ میلادی» (۱۹۶۲) به بررسی و مطالعه فعالیت ثمربخش این بنگاه ادب و فرهنگ تخصیص دادند.^۴ النه مترولی به تحقیق

^۱ Elene Metreveli

^۲ K. Kekelidze

^۳ A. Baramidze

^۴ همچنین رجوع کن به

Hélène Metreveli, Matériaux concernant l'histoire de la colonie géorgienne de Jérusalem, Bedi Karthlisa, Revue de Karthvélogie, XV-XVI, Paris, 1963.

سرودهای مذهبی باستانی گرجی دبستگی تام دارند و وسعت اطلاعات و تبحر ایشان در این مسائل کم نظیر است. چندی پیش این دانشمند کتاب ضخیمی در این مباحث منتشر ساخت که مورد توجه و تقدیر متخصصین واقع شد. ناگفته نماند که در کتاب مذکور مسائل مشکل مقایسه سرودهای مذهبی گرجی و یونانی مطرح گردیده و مطالعات دامنه‌داری درباره‌ی روابط بین این سرودها بعمل آمده است.

فعالیت اله مترولی در امر تحقیق تاریخ ادبیات غیرمذهبی نیز ثمربخش است و در این رشته تتبعات ایشان بایرانشناسی پیوستگی تام دارد. رساله‌ی نامزدی ایشان به روابط ادبی نظامی و روستاوی تخصص داده شده بود. در بسیاری از مقالات خود محقق مسائل تطور سبک و اشکال بدیع ادبیات گرجی را مورد مطالعه قرار داده و بدین مناسبت از منابع فارسی استفاده‌ی کامل کرده‌اند. نکته‌ای که همیشه مورد علاقه‌ی ایشان واقع شده است بررسی مختصات سبک و شیوه‌ی مترجمین گرجی میباشد. اله مترولی ترجمه‌های متعدد «کیلله و دمنه» را (قرون ۱۶—۱۸) باهم مقایسه کرده متن انتقادی و منقح این اثر گرانهارا باحواشی و تعلیقات مفصل در دوجلد (با همکاری آ. بارامیدزه) بچاپ رساندند.

کارهای علمی اله مترولی که

مربوط بایرانشناسی اند عبارتند از:

۱— توصیف بدیع در آثار ادبی دوره‌ی کلاسیک.

Mxatvruli aqçera klasıuri khanis mçerlobashi, Goris pedagogiuri instiutis shromebi, II, 1947.

۲— ملاحظات درباره‌ی مختصات شیوه‌ی توصیف بدیع نظامی.

Nizamis mkhatvruli metqvelebis zogierti taviseburebi, Tbilis Pushkinis sakhelobis pedagogiuri instiutis shromebi, V, 1948.

۳— درباره‌ی بررسی سبک ترجمه‌ای سولخان صبا اوربلیانی (با همکاری آ. گواخاریا)

Sulxan—Saba Orbelianis mtargmnelobiti mushaobis shesçavlisatvis, „S. Orbelianis saıubileo krebuli“, 1959.

۴- «کلیله و دمنه»- پیشگفتار، متن انتقادی گرجی، حواشی و تعلیقات
در دو جلد (باهمکاری آ. بارامیدزه)

„Kilila da Damana“, I—II, 1962.

ملاحظات متخصصین در باره‌ی کارهای
تحقیقاتی و فعالیت علمی آنه مترولی:

1. Қ. Қежелідзе, Етіудеби дзвели картулі літературіс історіідан ,
Тб., 1968, т. X, 277—282.
2. Д. Кобидзе, Иранская филология в Грузии, Тбилиси,
1971, 13.

مایا ماماتساوولی

مایا ماماتسا شویلی^۱ در ماه نوامبر سال ۱۹۳۰ متولد گردیده اند. در سال ۱۹۵۵ رشته‌ی فیلولوژی ایرانی دانشکده‌ی خاورشناسی دانشگاه تبیلیسی را با تمام رسانیدند. در سال ۱۹۶۳ رساله‌ی نامزدی خود را در دانشگاه تبیلیسی مدافعه کردند و حائز درجه‌ی علمی نامزد علوم فیلولوژی گردیدند. اینک کارمند ارشد انستیتوی نسخ خطی فرهنگستان علوم جمهوری گرجستان هستند.

مایا ماماتساوولی در امر ترتیب‌دادن و تدوین فهرست نسخ خطی فارسی سهم بزرگی دارند. در سال ۱۹۶۹ فهرست و شرح مفصل مجموعه‌ی K انستیتوی نسخ خطی فرهنگستان که حاوی تألیفات عربی، ترکی و فارسی است با همکاری کارمندان انستیتوی مذکور تسی سانا آبولادزه^۲، روسودان گوارامیا^۳ و مایا ماماتسا شویلی بچاپ رسید. بخش فارسی این فهرست (۱۹۲ نسخه) بوسیله مایا ماماتساوولی تدوین گردیده است.

فعالیت این دانشمند را در امر تحقیق بعضی از مسائل روابط ادبی ایران و گرجستان نیز باید ثمربخش شمرد. ایشان ۱۵ روایت شرقی «لیلی و مجنون» را با روایت گرجی این منظومه مقایسه کرده و در نتیجه‌ی بررسی دقیق ارزیابی‌های جالبی نصیبشان شد. مایا ماماتساوولی به ترجمه‌ی آثار ادبی فارسی نیز ابراز علاقه می‌کنند. در سال ۱۹۶۳ میلادی سه هزار نسخه ترجمه‌ی گرجی «حاجی آقای» صادق هدایت بوسیله‌ی ایشان بچاپ رسید.

Maya Mamatsashvili ¹

Tsisana Abuladze ²

Rusudan Gvaramia ³

کارهای علمی مایا ماماتساویلی

عبارتند از:

۱—تقریظ درباره‌ی ترجمه‌های م. تودوآ زیرعنوان «نظم تاجیک».

Tadžikuri poezia, «Mnatobi», 1, 1954.

۲—تقریظ درباره‌ی مجموعه‌ی مقالات «رودکی—۱۱۰۰».

Rudakis krebuli, Mnatobi, 3, 1958.

۳—تقریظ درباره‌ی کتاب «اشعار رودکی».

Rudakis lirika, Ciskari, 8, 1958.

۴—درباره‌ی بررسی منابع فارسی منظومه‌ی «لیلی و مجنون» تیموراز اول.

Teymuraz pirvelis «Leylmedžnunanis» sparsuli čğaroebis shesčavlisatvis, Khelnačerta instiŭtutis moambe, II, 1960.

۵—درباره‌ی رابطه‌ی «لیلی و مجنون» شیخ سعدالدین رهائی خافی با روایت گرجی این منظومه.

Sheykh Saad eddin Rahai Khapis «Leyli da Madžnunis» da kartuli «Leylmedžnunanis» urtiertobisatvis, Khelnačerta instiŭtutis moambe, III, 1961.

۶—درباره‌ی یک نسخه‌ی خطی مختص بخود روایت گرجی «ویس و رامین»

«Visramianis» erti taviseburi khelnačeris gamo, Macniere-bata akademiis moambe, № 2, 1965.

۷—درباره‌ی کلام بدیع تیموراز اول.

Teymuraz pirvelis mkhatvruli enis shesčavlisatvis, Macne 5, 1965.

۸—درباره‌ی مطالعه‌ی متون گرجی و فارسی منظومه‌ی «ویس و رامین».

Visramianis kartul-sparsuli tekstebis shesčavlisatvis, kreb. «Shota Rustaveli», 1966.

۹—تقریظ درباره‌ی جلد اول «منتخبات فارسی» د. کوبیدزه.

«Sparsuli krestomatia», Ciskari, 12, 1965.

۱۰—چاپ جدید روایت گرجی «ویس و رامین».

Visramianis akhali gamocemis gamo, Macne, 6, 1966.

۱۱—منابع فارسی منظومه‌ی «لیلی و مجنون» تیموراز اول.

Teymuraz pirvelis «Leylmedžnunanis» sparsuli čğaroebi, Tbilisi, 1967.

۱۲— فهرست نسخ خطی عربی، ترکی و فارسی (باهمکاری ت. آبولادزه و ر. گوارامیا).

K. Kečelidzis sakhelobis khelnačerta inštituṭis arabuli, turkuli, sparsuli khelnačerta kaṭalogi, 1969.

۱۳— (متن فارسی، ترجمه گرجی با حواشی) مجدالسلطنه «شرح و وصف تفلیس».

Madžd os-saltane, Kalak Tbilisis aṭčera, Tbilisi, 1971.

۱۴— مناسبات و ارتباط متقابل نسخ خطی روایت گرجی «ویس و رامین».

Visramianis kartul khelnačerta mimartebistvis. Mravaltavi, I, 1971.

ملاحظات متخصصین درباره‌ی کارهای

تحقیقاتی و فعالیت علمی مایا ماماتساשוویلی:

1. D. Kobidze, Kartul-sparsuli liṭeraṭuruli urtiertobani, II, 1969, 344—346.
2. Д. Кобидзе, Иранская филология в Грузии, Тбилиси, 1971, 12.

مزیا چاچاوا

مزیا چاچاوا^۱ در ماه مه سال ۱۹۳۲ میلادی متولد گردیده‌اند. در سال ۱۹۵۵ رشته‌ی فیلم‌ولوژی ایرانی دانشکده‌ی خاور شناسی دانشگاه تبیلیسی را با تمام رسانیدند. در سال ۱۹۷۱ رساله‌ی نامزدی خود را در انستیتوی تاریخ ادبیات فرهنگستان علوم جمهوری گرجستان مدافعه کردند و حائز درجه‌ی علمی نامزد علوم فیلم‌ولوژی گردیدند و اینک کارمند شعبه‌ی فولکلور انستیتوی تاریخ ادبیات هستند.

مزیا چاچاوا متخصص فولکلور بوده و عنایت مخصوصی به مسائل بررسی روابط بین فولکلور ایرانی و گرجی معطوف میدارند. در این رشته ز شاگردان با استعداد میخائیل چیکووانی^۲ بشمار میروند

مزیا چاچاوا در مبحث پژوهشگری تطبیقی قهرمانان اهریمنی فولکلور مانند Aži. Višāpa, Aži. Dahāka, Aēšma و غیره از منابع غنی حماسی و دینی ایرانی استفاده کرده و بکمک آنها پاره‌ای از نکات مهم مربوط بفولکلور گرجی را روشن کرده‌اند. تتبعات ایشان در باره‌ی رابطه‌ی «سیمرغ» فارسی و «پاسکونج» افسانه‌های گرجی قابل ملاحظه می‌باشد.

کارهای علمی مزیا چاچاوا در رشته‌ی ایران‌شناسی عبارتند از:

۱- پاسکونج در افسانه‌های گرجی.

Paskundži kartul žyprul eposshi, Kartuli polklori, III, 1969.

^۱ Mzia Chachava

^۲ Mikhail Chikovani

۲—روابط فولکلوری گرجی—فارسی

Kartul-sparsuli polkloruli urtiertoba, „Literaturuli urtiertobani, II, 1969.

ملاحظات متخصصین در باره‌ی فعالیت

علمی مزیا چاچاوا:

1. Д. Кобидзе, Иранская филология в Грузии, Тбилиси, 1971, 15.

لودیلا گئوناشویلی

لودیلا گئوناشویلی^۱ در ماه ژوئیه سال ۱۹۳۷ میلادی متولد گردیده اند. در سال ۱۹۵۹ رشته فیلولوژی ایرانی و افغانی دانشکده خاورشناسی دانشگاه تاشکند را با تمام رسانیدند. در سال ۱۹۶۴ رساله نامزدی خود را در دانشگاه تبیلیسی مدافعه کردند و حائز درجه علمی نامزد علوم فیلولوژی گردیدند. اینک کارمند شعبه فیلولوژی فارسی انستیتوی خاورشناسی فرهنگستان علوم گرجستان هستند. لودیلا گئوناشویلی متخصص ادبیات فارسی بوده و مقالاتی درباره مسائل ادبیات کلاسیک و معاصر بطبع رسانده اند. ولی خط مشی اساسی تحقیقات ایشان بررسی فعالیت علمی، ادبی و اجتماعی شادروان سعید نفیسی است. در این باب دو کتاب و مقالات متعدد منتشر کرده اند.

کارهای علمی لودیلا گئوناشویلی عبارتند از:

- ۱- سعید نفیسی (بمناسبت ۶۵ سال تولد)
Саид Нафиси (Personalia), „Труды“ Тбилисского гос. университета, т. 91. 1960.
- ۲- سعید نفیسی و رمان «نیمه راه بهشت» مجله «شرق سرخ» شماره ۶ دوشنبه ۱۹۶۲.
- ۳- نیمه راه بهشت
На полпути в рай, жур. „Гулистон“, № 2, Душанбе, 1962.
- ۴- ملاحظات درباره اصول نوع بندی و وسائل توصیف بدیع سعید نفیسی

Ludmila Giunashvili¹

۳۲

Заметки о принципах типизации и художественно-изобразительных средствах Саида Нафиси, „Труды“ Тбилисского гос. университета, т. 108, 1964.

۵—ملاحظاتى در باره‌ى سيماهاى زنان شاهنامه.

Заметки о женских образах „Шах-наме“, „Труды“ Тбилисского гос. университета, т. 116, 1965.

۶—نثر بدیع سعيد نفیسی

Художественная проза Саида Нафиси, Тбилиси, 1966.

۷—تقریظ درباره‌ى

H. Kamshad, Modern Persian Prose Literature, Cambridge, 1966, „Народы Азии и Африки“, № 4, 1968.

۸—چند نشر یک شعر (درباره‌ى «بدوست نادیده» سعيد نفیسی)
«صدای شرق» شماره ۷ دوشنبه ۱۹۶۹.

۹—سعيد نفیسی و مد نیت تاجیک «صدای شرق» شماره‌ى ۸ دوشنبه ۱۹۷۱.
۱۰—نظم سعيد نفیسی

Поэзия Саида Нафиси, Тбилиси, 1971.

۱۱—نظریات تاریخی سعيد نفیسی

Исторические воззрения Саида Нафиси, „Мацне“ (сер. истории, археологии, этнографии и истории искусства) № 2, 1971.

۱۲—در باره‌ى «شوراباد» جمالزاده.

О рассказе М. Джемалзаде „Шурабад“, Восточная филология, II, 1972.

۱۳ تقریظ درباره‌ى

F. Machalski, La Littérature de l'Iran, II, 1967, Восточная филология, II, 1972.

تقریظهای دانشمندان و ملاحظات

متخصصین درباره‌ى کارهای تحقیقاتی

و فعالیت علمی لودمیلا گیوناشوویلی:

1. K. K. Пагава, Труды Тбилисского гос. университета, 121, 1967, 363—370.

3. ქართველი ირანისტი ქალები.

2. J. Rypka, *Orientalistische Literaturzeitung*, № 7/8, 1968, 387—392.
3. Т. Г. Кешелава, *Восточная филология*, I, Тбилиси, 1969, 276—280.
4. Д. И. Кобидзе, *Иранская филология в Грузии*, Тбилиси, 1971, 14—15, 20—21.

تاریخ‌شناسان

لوئیزا شنگلیا

لوئیزا شنگلیا^۱ در ماه ژوئن سال ۱۹۳۵ میلادی متولد گردیده‌اند. در سال ۱۹۵۸ رشته‌ی تاریخ ایران دانشکده‌ی خاورشناسی دانشگاه تبیلیسی را با تمام رسایندند. در سال ۱۹۷۰ رساله‌ی نامزدی خود را در دانشگاه تبیلیسی مدافعه کردند و حائز درجه‌ی علمی نامزد علوم تاریخی گردیدند. اینک کارمند شعبه‌ی تاریخ معاصر ممالک شرق انستیتوی خاورشناسی فرهنگستان علوم گرجستان هستند.

لوئیزا شنگلیا متخصص تاریخ جدید ایران میباشند ولی توجه ایشان بیشتر بمسائل تاریخ خاندان زند معطوف میباشد. ایشان تحقیقاتی در باره‌ی جنگ‌های داخلی بعد از مرگ نادر شاه، سیاست داخلی و خارجی کریم‌خان زند، سیرت کریم‌خان، جد و جهد و فعالیت او در امر عمران مملکت بعمل آورده اند. محقق حتی المقدور سعی کرده است مطالب اجتماعی و اقتصادی ایران نیمه‌ی دوم قرن هجدهم میلادی را مورد مطالعه قرار دهد. کتاب لوئیزا شنگلیا تحت عنوان «ایران در عصر کریم خان زند» بزودی منتشر خواهد شد.

کارهای علمی لوئیزا شنگلیا
عبارتند از:

۱— تقریظ درباره‌ی کتاب هادی هدایتی، تاریخ زندیه (جلد اول) در
مجموعه‌ی

Makhlobeli armosavletis istoriis sakitkhebi, Tbilisi, 1963.

۲— سیاست داخلی و خارجی کریم خان زند.

Kerim-khan Zendis sashinac da sagareo politika, Matsne,
№ 6, 1969.

Luiza Shengelia ¹

۳—جنگهای داخلی ایران بعد از وفات نادر شاه.

Shinapeodaluri omi Iranshi Nadir-Shahis gardacvalebis shemdeg, Tbilisi, 1970.

۴—مسئله استقرار دولت زندیه.

Zendebis sakhelmpēipos çarmoshobis saḡitkhisatvis, „Açaris mosakhleobis sameurneo ḡopis saḡitkhebi“, Tbilisi, 1971.

فهرست نام اشخاص

- آبایو، و (V. Abaev) — ۱۱
 آبولادزه، ای (I. Abuladze) — ۱۱
 آبولادزه، ت (Ts. Abuladze) — ۲۷
 ۲۹
 آبولادزه، یو (Y. Abuladze) — ۴
 ۱۴
 آخولدیانی، گ (G. Akhvlediani) — ۱۸—۱۲—۸—۴
 آلکسیدزه، ا (E. Aleksidze) — ۲۰
 آندروینکاشویلی، م (M. Andronika-shvili) — ۱۳—۱۱—۱۰—۹
 اوربلیانی، س (S. Orbeliani) — ۲۵
 بارامیدزه، آ (A. Baramidze) — ۲۴
 ۲۶—۲۵
 بارانیکف، آ (A. Barannikov) — ۱۶
 بسکرونی، و (V. Beskrovni) — ۱۷
 بهار، م، — ۵
 بحری، ه (H. Bahri) — ۲۲
 پخالینا، ت (T. Pakhalina) — ۱۵
 پاگاو، ق (K. Pagava) — ۳۳
 پچ، گ (G. Pätsch) — ۱۱
 تدیوا، ا (O. Tedeeva) — ۱۳—۱۲
 تسرتلی، گ (G. Tsereteli) — ۴
 ۶—
 تودوآ، م (M. Todua) — ۲۸—۱۵
 توشی شویلی، ل (L. Tushishvili) — ۱۵—۱۴
 ۳۷
 تیمورازاول (Teymuraz I) — ۲۸
 جامی — ۱۵—۱۴—۵
 جمالزاده، م — ۳۳—۵
 جیکیا، س (S. Jikia) — ۶
 چاچاوا، م (M. Chachava) — ۳۱—۳۰
 چاوچاوادزه، ت (T. Chavchavadze) — ۱۷—۱۶
 چخه ئیدزه، ت (T. Chkheidze) — ۱۸
 ۱۹—
 چیکوانی، م (M. Chikovani) — ۳۰
 حافظ — ۵
 دهخدا، ع — ۵
 رریخ، گ (G. Roeriche) — ۲۰
 رستارگوبوا، و (V. Rastorgueva) — ۱۵
 روبینچیک، یو (Y. Rubinchik) — ۱۵
 رودکی — ۱۵—۱۴—۵
 روستاولی، ش (Sh. Rustaveli) — ۲۵
 رهائی خافی شیخ سعدالدین — ۲۸
 رپکا، ی (J. Rypka) — ۳۴
 زرین کوب، ح. ۳
 زگوستا، ل (L. Zgusta) — ۱۱
 سعدی — ۵
 شایندزه آ (A. Shanidze) — ۱۱
 شربتوف، گ (G. Sharbatov) — ۱۵

- ۶—(Dž. Giunashvili) گئوناشویلی، ج
 —(L. Giunashvili) گئوناشویلی، ل
 ۳۳—۳۲
 ۱۱—(F. Machalski) ماخالسکی، ف
 ۳۳—
 ۱۷—۱۶—۳ (Y. Marr) مار، ژ
 (M. Mamatsashvili) ماماتساشویلی، م
 ۲۹—۲۸—۲۷
 ۲۵—۲۴ (E. Metreveli) متروولی، ا
 ۲۶—
 ۲۹—مجدالسلطنه
 ۲۲—(M. Modebadze) مودبادزه، م
 ۲۳—
 ۳۶—۳۵—نادرشاه
 ۲۵—۵—نظامی
 ۳۳—۳۲—۵—۴—س نفیسی، س
 ۵—فیما یوشیچ
 ۳۵—هادی هدایتی
 ۲۷—۵—ص هدایت، ص
 ۱۲—(I. Yalʹuzidze) یالغوزیدزه، یو
 ۱۳—
 ۳۵—(L. Shengelia) شنگلیا، ل
 ۱۶—(A. Freimann) فرایمن، آ
 ۵—فرخی یزدی
 ۱۴—۵—فردوسی
 ۵—کاشفی، و
 ۳۳—کامشاد، ح
 ۲۰—(Kalidasa) کالیداسا
 ۳۵—کریم خان زند
 ۱۱—(G. Klimov) کلیموف، گ
 —۶—(D. Kobidze) کوبیدزه، د
 ۱۹—۱۷—۱۵—۱۴—۱۳—۱۱
 ۳۱—۲۹—۲۸—۲۶—۲۳—
 ۳۴—
 (V. Kotetishvili) کوته‌تی‌شویلی، و
 ۱۸—
 ۳۴—(T. Keshelava) کهشه‌لاوا، ت
 —(K. Kekelidze) که‌کهلیدزه، ک
 ۲۶—۲۴
 ۵—گرگانی، ف
 —(A. Gvakharia) گواخاریا، آ
 ۲۵—۱۷
 ۲۷—(R. Gvaramia) گوارامیا، ر
 ۲۹—

فهرست مندرجات

بیشگفتار مؤلف ۳

ز با شناسان

۹	.	.	.	.	مزیا آندرونیکاشویلی (M. Andronikashvili)
۱۲	.	.	.	.	الگا تدیوا (O. Tedeeva)
۱۴	.	.	.	.	لیلا توشی شویلی (L. Tushishvili)
۱۶	.	.	.	.	تیناتین چاوچاوادزه (T. Chavchavadze)
۱۸	.	.	.	.	تهئو چخهئدزه (T. Chkheidze)
۲۰	.	.	.	.	اتر آلكسیدزه (E. Aleksidze)
۲۲	.	.	.	.	مری مودبادزه (M. Modebadze)

ادبیا شناسان

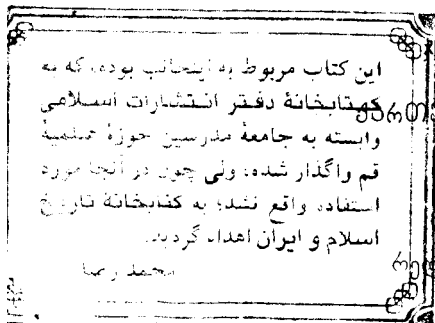
۲۴	.	.	.	.	النه مترولی (E. Metreveli)
۲۷	.	.	.	.	مایا ماماتساشویلی (M. Mamatsashvili)
۳۰	.	.	.	.	مزیا چاچاوا (M. Chachava)
۳۲	.	.	.	.	لودمیلا گیوناشویلی (L. Giunashvili)

تاریخ شناسان

۳۵	.	.	.	.	لوئیزا شنگلیا (L. Shengelia)
----	---	---	---	---	------------------------------

فهرست نام اشخاص ۳۷

შტამების კვლევითი მუშაობისა და კულტურული მემკვიდრეობის
საქართველოს საზოგადოება

491.5

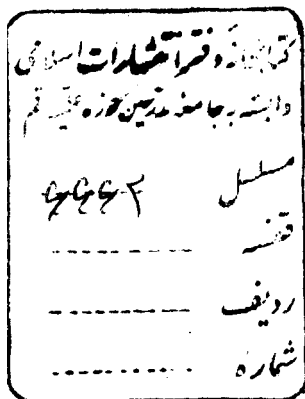
8 532

დ. ჯემშიდ გიუნაშვილი

ირანისტი ქალები

(სპარსულ ენაზე)

რედაქტორი დ. კობიძე

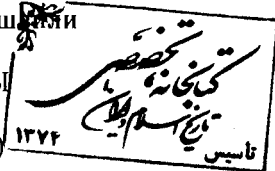
თბილისის უნივერსიტეტში, მეცნ. აკად. აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტისა და სხვა სამეცნიერო დაწესებულებებში ამჟამად 30-მდე ქალი მუშაობს ირანისტიკისა და მის მომიჯნავე დარგებში.

ბროშურაში შეტანილია 12 ქალი, რომლებსაც აქვთ მეცნიერებათა დოქტორის ან კანდიდატის სამეცნიერო ხარისხი.

Джемшид Шалвович Гиунашвили

ГРУЗИНКИ-ИРАНИСТЫ

(на персидском языке)

გამომცემლობის რედაქტორი დ. ლეკავა

ტექნიკური რედაქტორი ე. ბოკერია

ხელმოწერილია დასაბეჭდად 21/VII 1972; ქალაქის ზომა 60×90^{1/16}
ნაბეჭდი თაბაზი 2. 5; სააღრიცხვო-საგამომც. თაბაზი 1. 30; უფ 01044;
ტირაჟი 500; შეკვეთა № 789; უფასო

Издат. «Мецниереба» АН Груз. ССР, Тбилиси, 380060, ул. Кутузова, 19
გამომცემლობა „მეცნიერება“, თბილისი, 380060, კუტუშოვის ქ., 19

Типография АН Груз. ССР, Тбилиси, 380060, ул. Кутузова, 19
საქ. სსრ მეცნ. აკად. სტამბა, თბილისი, 380060, კუტუშოვის ქ., 19